

Nea Auranen

MEDIALUKUTAIDON MONET MÄÄRITELMÄT

Systemaattinen kirjallisuuskatsaus aikuisten digitaaliseen
medialukutaitoon

Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Maaliskuu 2023

TIIVISTELMÄ

Nea Auranen: Medialukutaidon monet määritelmät – Systemaattinen kirjallisuuskatsaus aikuisten digitaaliseen medialukutaitoon
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Elinikäinen oppiminen ja kasvatus
Maaliskuu 2023

Tarkastelen tässä tutkielmassa medialukutaidon määritelmää aikuisten digitaalista medialukutaitoa käsittelevissä tutkimuksissa. Erimielisyydet medialukutaidon määritelmästä korostuvat selvästi aiemmassa tutkimuksessa. Määritelmästä ei ole selkeää yhteisymmärrystä, ja se on usein päällekkäinen läheisten käsitteiden, kuten informaatiolukutaidon, kanssa. Aiemman tutkimuksen perusteella medialukutaidon määritelmä vaatii tarkentamista. Pyrkimyksenäni on siis vastata tutkimuskysymykseen: Miten medialukutaito määritellään aikuisten digitaalista medialukutaitoa käsittelevissä tutkimuksissa?

Tarkastelen määritelmiä juuri aikuisten digitaalista medialukutaitoa käsittelevissä tutkimuksissa, sillä sekä aikuiset tutkimuskohteena että digitaalisuus kontekstina ovat ajankohtaisia ja tärkeitä teemoja. Aikuisten mediaosaaminen on jäänyt tutkimuksen ja toteutuksen kannalta vähemmälle huomiolle, kuin lasten ja nuorten mediaosaaminen. Viime vuosina aikuisten medialukutaitoa on kuitenkin tutkittu enemmän. Digitaalinen medialukutaito on noussut aina vain etenevän digitalisaation myötä ajankohtaiseksi aiheeksi. Digitaalinen medialukutaito on merkittävää esimerkiksi kyberturvallisuuden ja yhteiskunnan digitalisoitumisen kannalta.

Tämän tutkielman aineisto koostuu aikuisten digitaalista medialukutaitoa käsittelevistä tutkimusartikkeleista. Keräsin aineiston systemaattisella kirjallisuuskatsauksella, ja analysoin sen aineistolähtöisellä sisällyönanalysillä. Sain hakuprosessin avulla aineistoksi yhdeksän englanninkielistä vertaisarvioitua tutkimusartikkeliä, jotka on julkaistu vuosina 2018–2023.

Analyysin tulokset ehdottavat neljää osa-aluetta medialukutaidolle: kognitiiviset taidot, käytännön taidot, turvallisuus ja vaikutukset. Kognitiiviset taidot sisältävät muun muassa mediasisältöjen tulkinnan, arvioinnin, analysoinnin ja ymmärtämisen. Käytännön taidot taas koostuvat muun muassa mediasisältöjen saavuttamisesta, käyttämisestä ja tuottamisesta. Turvallisuus -osa-alue sisältää esimerkiksi disinformaation tunnistamisen ja vastustamisen. Vaikutusten osa-alue taas koostuu voimaannuttavasta vaikutuksesta ja yhteiskunnallisesta vaikutuksesta. Lisäksi aineistosta ilmenee medialukutaidon käsitteen määrittelyyn liittyviä epäselvyyksiä ja päällekkäisyyttä läheisten käsitteiden kanssa.

Kaiken kaikkiaan aikuisten digitaalista medialukutaitoa käsittelevistä tutkimuksista nousee neljä ulottuvuutta medialukutaidolle: kognitiiviset taidot, käytännön taidot, turvallisuus ja vaikutukset. Lisäksi epäselvyydet medialukutaidon määrittelyssä ovat selkeästi esillä aikuisten digitaalista medialukutaitoa käsittelevissä tutkimuksissa.

Avainsanat: medialukutaito, aikuisten medialukutaito, digitaalinen medialukutaito, systemaattinen kirjallisuuskatsaus

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	4
2	MEDIALUKUTAITO JA MEDIKASVATUS	6
2.1	Medialukutaito	6
2.2	Digitaalinen medialukutaito	9
2.3	Mediakasvatus	10
2.4	Aikuisten medialukutaito ja mediakasvatus	11
3	TUTKIELMAN TOTEUTUS	13
3.1	Systemaattinen kirjallisuuskatsaus	13
3.2	Tutkielman aineisto	15
3.3	Aineistolähtöinen sisällönanalyysi.....	16
4	TULOKSET	18
4.1	Miten medialukutaito määritellään aikuisten digitaalista medialukutaitoa käsittelevissä tutkimuksissa?.....	19
4.1.1	<i>Medialukutaitoon liittyvät kognitiiviset taidot</i>	19
4.1.2	<i>Käytännön taidot medialukutaidossa</i>	21
4.1.3	<i>Turvallisuus näkökulmana medialukutaitoon</i>	22
4.1.4	<i>Medialukutaidon vaikutukset</i>	23
4.2	Medialukutaidon määritelmän epäselvyys	24
5	POHDINTA	25
5.1	Tulosten pohdinta	25
5.2	Tutkielman luotettavuus ja eettisyys	28
5.3	Johtopäätökset.....	29
	LÄHTEET	30
	LIITTEET	34
	Liite 1: Tutkielman aineisto	34
	TAULUKOT	
TAULUKKO 1.	HAKUTERMIT JA HAKULAUSEKE	14
TAULUKKO 2.	HAKU- JA SEULONTAPROSESSI	15
TAULUKKO 3.	PELKISTETTYJEN ILMAUSTEN MUODOSTAMINEN	17
TAULUKKO 4.	ANALYYSISSÄ MUODOSTUNEET LUOKAT	18
TAULUKKO 5.	ALALUOKKA JA SIIHEN SISÄLTYVÄT PELKISTETYT ILMAUKSET	20
	KUVIOT	
KUVIO 1.	MEDIALUKUTAIDON KOGNITIIVISET TAIDOT PROSESSINA	26

1 JOHDANTO

Tämän tutkielman aihe on medialukutaidon käsite; tarkastelen medialukutaidon määritelmiä aikuisten digitaalista medialukutaitoa käsittelevissä tutkimuksissa. Medialukutaito on ajankohtainen aihe, josta on tarjolla tuoretta tutkimusta (ks. esim. Kanerva & Oksanen-Särelä, 2021; Rasi, Vuojärvi & Rivinen, 2021; Notley, Chambers, Park & Dezuanni, 2021; Rivinen, 2020). Medialukutaito vaikuttaa kuitenkin olevan käsite, jolle ei ole selkeän vakiintunutta määritelmää. Käsitteet siitä, mitä medialukutaidon käsite sisältää näyttävät vaihtelevan jonkin verran eri tutkimuksissa. Aiempaa tutkimusta medialukutaidon määritelmästä löytyy melko niukasti. Wuyckens, Landry ja Fastrez (2022) tarkastelevat systemaattisessa meta-kirjallisuuskatsauksessa (*systematic meta-review*) medialukutaidon, informaatiolukutaidon ja digitaalisen lukutaidon käsitteitä. Potter (2022) analysoi medialukutaidon määritelmiä Journal of Media Literacy Education -lehdessä julkaistuissa tutkimusartikkeleissa.

Aikuisten medialukutaito on tärkeä teema, joka tuntuu jääneen lasten ja nuorten medialukutaidon jalkoihin (ks. Lee, 2018; Palsa, 2021). Aikuiset formaalisen koulutuksen ulkopuolella eivät saavuta samanlaista medialukutaidon ohjausta ja opetusta kuin nuoret ja lapset kouluissa. Aikuisten medialukutaidon tilannetta Suomessa ovat viime aikoina selvittäneet ainakin Kanerva ja Oksanen-Särkelä (2021). Suomessa on tutkittu myös nimenomaan ikäihmisten medialukutaitoa (Rasi, Vuojärvi & Rivinen, 2021). Digitaalinen näkökulma taas on merkityksellinen ja ajankohtainen muun muassa turvallisuuden näkökulmasta. Digitaalinen maailma on täynnä vaaroja, kuten kyberrikollisuutta ja disinformaatiota, jolta medialukutaito voi auttaa suojautumaan (ks. Lee, 2018). Pyrin siis selvittämään, miten medialukutaidon käsite on määritelty aikuisten digitaalisen medialukutaidon tutkimuksen kontekstissa.

Käsittelen ensin aiheen kannalta olennaista teoriapohjaa luvussa 2, jonka jälkeen kuvaan tutkielman toteutuksen vaiheita luvussa 3. Luvussa 4 avaan tutkielman tuloksia ja luvussa 5 pohdin tuloksia, tutkielman luotettavuutta ja eettisyyttä, johtopäätöksiä sekä jatkotutkimusideoita.

2 MEDIALUKUTAITO JA MEDIAKASVATUS

Käsittelen tässä luvussa tutkimukseni kannalta olennaisia teoreettisia käsitteitä ja näkökulmia sekä aiempaa tutkimusta medialukutaidon määritelmistä. Tarkastelen ensin itse medialukutaitoa käsitteenä, minkä jälkeen käsittelen muita olennaisia aiheeseen liittyviä käsitteitä: digitaalista medialukutaitoa, mediakasvatusta ja viimeisenä tarkemmin aikuisten medialukutaitoa ja mediakasvatusta.

2.1 Medialukutaito

Medialukutaito on käsite, jolle ei vaikuta olevan selkeän vakiintunutta määritelmää. Se tarkoittaa erilaisia asioita eri ihmisille, erilaisissa konteksteissa (Potter, 2010). Voi jopa vaikuttaa siltä, että jokaisen tutkijan määritelmä koostuu omanlaisesta yhdistelmästä määrittäviä elementtejä (Potter, 2010). Erilaiset määritelmät sisältävät usein viittauksia kykyihin lukea, tulkita ja analysoida erilaista sisältöä erilaisissa konteksteissa (Potter, 2010). Käsitteet vaikuttavat siis toisinaan hyvinkin epämääräisiltä ja ympäröiväisiltä. Toisaalta esimerkiksi Bulger (2012) väittää, että on olemassa yleinen yhteisymmärrys medialukutaidon määritelmästä. Tämän konsensuksen mukaan medialukutaito tarkoittaa kykyä käyttää, analysoida ja arvioida mediaa monenlaisissa muodoissa (Bulger, 2012). Edellä mainittu määritelmä onkin usein näkyvillä medialukutaitoa käsittelevissä tutkimuksissa, mutta vaikuttaa jokseenkin epätarkalta ollakseen toimiva määritelmä. Kyseinen määritelmä pohjautuu mitä luultavimmin ”Aspenin määritelmään”, jonka mukaan medialukutaidolla on neljä ulottuvuutta: saavutettavuus, analyysi, arviointi ja tuottaminen (Tyner, 1998, s. 118–120; Kupiainen & Sintonen, 2009, s. 91, mukaan).

Eräs keskeinen ongelma medialukutaidon määrittelyssä on itse median määrittely (Potter, 2010). Potterin (2010) mukaan käsitys mediasta vaihtelee merkittävästi eri tutkimusten välillä. Toisinaan mediaksi käsitetään perinteinen media,

toisinaan kaikki mahdollinen, mukaan lukien digitaalinen media. Toisena ongelmana voidaan nähdä kysymys siitä, mitä lukutaidolla tarkoitetaan (Potter, 2010). Lukutaidon käsite ilmenee keskeisenä käsitteenä useilla mediaa ja esimerkiksi informaatioteknologiaa tutkivilla aloilla (Wuyckens, ym., 2022). Lukutaitoa voidaan pitää demokratian ja yhteiskunnallisen osallisuuden kulmakivenä (Kupiainen & Schofield, 2020). Lukutaito media-, informaatio- ja digilukutaidon kontekstissa ymmärretään yleisesti joukkona tiettyjä kykyjä, tietoja tai asenteita, joita ihminen todentaa tietynlaisella käyttäytymisellä (Wuyckens, ym., 2022).

Potterin (2010) mukaan kolmas ongelma on medialukutaidon merkityksen määrittämisessä. Medialukutaidon merkitys voidaan kenties käsittää erilaisena erilaisissa konteksteissa. Se mitä medialukutaito tarkoittaa lapsille ja nuorille voi erota siitä, mitä se tarkoittaa aikuisille. Lasten ja nuorten kontekstissa medialukutaidon merkityksenä voitaisiin nähdä esimerkiksi tietynlaisia taitoja omaavaksi aikuiseksi kasvaminen. Kanerva ja Oksanen-Särelä (2021, s. 17) kokoavat haastatteluiden perusteella medialukutaidon käsitettä aikuisten kontekstissa: haastateltujen ammattilaisten määritelmässä on yhteisiä teemoja, kuten näkökulma medialukutaidosta ”kansalaistaitona ja arkielämän taitona, joka mahdollistaa täysipainoisen osallistumisen yhteiskuntaan”. Medialukutaito on tarpeellista muun muassa asioinnin, palveluiden ja yhteiskunnan muutosten kannalta (Kanerva & Oksanen-Särelä, 2021). Myös Notley, Chambers, Park ja Dezuanni (2021) kuvaavat medialukutaitoa aikuiskontekstissa täysipainoisen yhteiskunnallisen osallistumisen mahdollistajaksi. Yhteiskunnallisen pärjäämisen ja täysipainoisen kansalaisuuden teemat erottavat kenties aikuisten medialukutaidon käsitteen määritelmää lasten ja nuorten medialukutaidon määritelmästä. Muun muassa palvelujärjestelmät, yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja demokratian turvaaminen ovat teemoja, joiden voisi ajatella korostuvan nimenomaan aikuisten medialukutaidossa.

Wuyckens ja kollegat (2022) tarkastelevat systemaattisessa metakirjallisuuskatsauksessa medialukutaidon, informaatiolukutaidon ja digitaalisen lukutaidon käsitteitä. He korostavat käsitteiden välisten rajojen häilyvyyttä ja osittaista päällekkäisyyttä, joka tekee käsitteiden erottelusta haastavaa. Tutkijoilla on selkeä yhteisymmärrys siitä, että eri lukutaitojen konseptit vaativat järjestelyä (Wuyckens, ym., 2022). Kirjallisuudessa esiintyy selkeänä ongelmana muun muassa jokaisen yksittäisen käsitteen monimuotoisuus (Wuyckens, ym., 2022). Käsitteet

vaativat siis tarkempaa määrittelyä ja päällekkäisyyden selvittämistä (Wuyckens, ym., 2022).

Potterin (2010) mukaan eri tutkijoiden medialukutaidon määritelmistä voidaan kuitenkin löytää yhteisiä teemoja. Tällaisia yhteisiä teemoja ovat: massamedian potentiaaliset negatiiviset vaikutukset yksilöön, medialukutaidon tarkoitus auttaa yksilöitä suojaamaan itseään näiltä negatiivisilta vaikutuksilta, medialukutaidon kehittämisen tarve ja medialukutaidon moniulotteisuus. Tällainen moniulotteisuus ja moninaisuus voidaan ajatella samanaikaisesti heikkoutena sekä vahvuutena (Palsa, 2016). Hobbs (2011) esittää kuitenkin kritiikkiä Potterin (2010) muodostamista teemoista. Hobbsin (2011) mukaan Potterin (2010) kuvaus medialukutaidosta vasteena massamedian ja populaarikulttuurin negatiivisille vaikutuksille ei kuvasta todenmukaisesti medialukutaidon käsitteen monimuotoisuutta. Potter päivitti teemojaan 2013 saatuaan kritiikkiä alkuperäisten teemojen yksipuolisuudesta (Potter, 2013; Palsa, 2016, s. 40–41 mukaan):

Tässä listauksessa 1) medialla nähdään olevan negatiivisten vaikutusten ohella muitakin vaikutuksia yksilöiden elämään, 2) media vaikuttaa yksilöiden lisäksi laajempiin yhteiskunnallisiin rakenteisiin, 3) median vaikutuksille alttiimpia ovat passiiviset vastaanottajat, 4) medialukutaidon tarkoituksena on negatiivisilta vaikutuksilta suojautumisen lisäksi voimauttaa ihmisiä hyödyntämään mediaa omien tavoitteiden saavuttamiseen, 5) medialukutaitoa tulee kehittää, 6) medialukutaito on moniulotteinen ja 7) medialukutaidon kehittyminen edellyttää muutakin kuin pelkästään tiedon saantia tai sen hankintaa.

Alan tuoreimpiin julkaisuihin lukeutuvassa artikkelissaan Potter (2022) analysoi medialukutaidon määritelmiä ja sitä, missä määrin eri tutkijoiden käsitykset ovat yhteneväisiä. Potter (2022) kuvailee tutkimuksensa merkittävänä löytönä valtavaa vaihtelevuutta käsityksissä medialukutaidosta tutkijoiden välillä. Jopa samaan lähteeseen viitanneiden tutkijoiden määritelmät erosivat merkittävästi toisistaan (Potter, 2022). Tällaisen vaihtelevuuden valossa Potter (2022) hämmästelee tutkijoita, joiden mukaan medialukutaidon määritelmästä on olemassa jonkinlainen konsensus. Tai jos yhteinen käsitys olisi olemassa, se olisi Potterin (2022) mukaan hyvin ympäröityä ja epämääräinen.

Medialukutaidon käsite vaikuttaa siis vaativan jonkinlaista yhteisymmärrystä ja tarkentamista. Käsitteen määritelmän tarkentaminen mahdollistaa ymmärrettävyyden parantamisen ja monitulkintaisuuden vähentämisen (Palsa,

2016). Toisaalta erimielisyydet ja monet määritelmät todistavat käsitteen moniulotteisuutta ja sovellettavuutta (Palsa, 2016). Vaikka avoin määritelmä mahdollistaisi sovellettavuuden, liiallinen epätarkkuus saattaisi laajentaa määritelmää kenties jopa liian monitulkintaiseksi.

2.2 Digitaalinen medialukutaito

Nimenomaan digitaalinen medialukutaito on tärkeä aihe, sillä sen tarve korostuu erityisesti nykypäivänä. Modernissa yhteiskunnassa palvelut ja asiointi siirtyvät hiljalleen enemmän ja enemmän digitaaliseen muotoon. Digitaalinen medialukutaito on kriittistä myös esimerkiksi internetin turvallisen käytön kannalta. Digimaailmassa vaanii monenlaisia vaaroja, kuten kyberrikollisuutta ja valeutisia (Lee, 2018). Kyberrikollisuuden eli digitaalisessa ulottuvuudessa tapahtuva rikollisuuden välttäminen vaatii äärimmäistä varovaisuutta ja tarkkuutta, joita digitaalinen medialukutaito voi edistää. Disinformaatio ja valeutiset voivat vaikuttaa hyvinkin aidoilta ja digitaalinen medialukutaito voi auttaa välttämään niitä. Kyberrikollisuus ja disinformaatio kohdistuvat usein aikuisiin internetin käyttäjiin (Lee, 2018), ja siksi aikuisten digitaalinen medialukutaito on äärimmäisten tärkeä tutkimusaihe.

Digitalisaatio on syy digitaalisen medialukutaidon tarpeelle. Lindgrenin, Morkan, Neuvosen ja Toposen (2019) mukaan digitalisaatio on elämän ehtoja ja valanjakoa mullistava ilmiö, joka mahdollistaa radikaalin yhteiskunnallisen kehittämisen. Digitalisaatio on ”kaiken kattava muutos”, joka tuo mukanaan lukemattomia mahdollisuuksia ja jota toisaalta on hankala säädellä (Lindgren, ym. 2019, s. 20). Digitalisaation muutoksiin mukautuminen on tärkeää mahdollisten yhteiskunnan eri osa-alueita koskevien hyötyjen – edistyksen – saavuttamiseksi (Lindgren, ym. 2019).

Digitaalinen medialukutaito, digitaalinen lukutaito ja digitaaliset taidot vaikuttavat toisinaan saavan päällekkäisiä tai limittäisiä määritelmiä eikä erittely ole selvä. Esimerkiksi Moore & Hancock (2022) määrittelevät digitaalista lukutaitoa kyvyksi analysoida ja arvioida tietoa, sen luotettavuutta ja lähteitä netissä. Määritelmä vaikuttaa hyvin samankaltaiselta kuin medialukutaidon määritelmä, mutta digitaalisessa kontekstissa. Kenties digitaalisen medialukutaidon käsite sopisi ”digitaalisen lukutaidon” käsitteen tilalle. Digitaalinen lukutaito vaikuttaa esiinty-

vän lähes synonyyminä digitaaliselle medialukutaidolle. Lee (2018) korostaa tutkimuksen tarvetta kolmella tärkeällä digitaalisen medialukutaidon osa-alueella: informaation ja lähteiden arviointi, yksityisyyden suojaaminen ja sosiaalisen median turvallinen käyttö. Käsitän tässä tutkielmassa digitaalisen medialukutaidon yksinkertaisesti medialukutaitona digitaalisessa kontekstissa.

2.3 Mediakasvatus

Medialukutaito voidaan nähdä mediakasvatuksen tavoitteena tai sen tuloksena (Palsa, 2016). Medialukutaito voidaan myös Kupiaisen ja Schofieldin (2020) mukaan käsittää osaksi mediakasvatusta tai sen lopputulokseksi. Pekkalan (2016, s. 11) mukaan ”mediakasvatus on kasvatusta mediakulttuuriin ja mediakulttuurissa”. Mediakasvatus ymmärretään Kupiaisen ja Schofieldin (2020) mukaan eri tavoin eri kulttuureissa, mutta Pohjoismaissa mediakasvatus korostaa usein oppimista ja opettamista mediasta ja median kanssa erilaisissa konteksteissa. Mediakasvatus ja medialukutaito voidaan käsittää toisiinsa vahvasti yhteydessä olevina, mutta silti selkeästi erillisinä käsitteinä (Palsa, 2016). Mediakasvatus pyrkii edistämään medialukutaitoa (Pekkala, 2016).

Pohjoismaisessa tutkimuksessa mediakasvatusta katsotaan usein monitieteellisestä näkökulmasta (Kupiainen & Schofield, 2020). Mediakasvatusta tapahtuu formaaleissa sekä informaaleissa kasvatuksen ja oppimisen konteksteissa (Pekkala, 2016). Jokaisessa kontekstissa on kuitenkin olennaista, että mediakasvatukseen kuuluvat ”osallisuus, aktiivinen toimijuus ja kasvatuksen dialogisuus” (Pekkala, 2016, s. 10). Sivistys voidaan nähdä olennaisena osana sosialisatiota ja siten myös mediakasvatusta (Schofield & Franzen, 2018; Kupiainen & Schofield, 2020, mukaan). Pekkalan (2016, s. 12) mukaan mediakasvatus mahdollistaa sivistyksen ja ”kulttuuris-sosiaalisen hiljaisen tiedon” välittämisen eteenpäin. Mediakasvatuksen kenttä näyttäytyy kirjallisuudessa monimuotoisena ja laajana kenttänä, joka on selkeästi sidoksissa medialukutaitoon ja muun muassa sivistykseen.

2.4 Aikuisten medialukutaito ja mediakasvatus

Medialukutaidon tutkimuskenttä on painottunut lasten ja nuorten tutkimiseen (Lee, 2018). Lee (2018) huomauttaa, että digimaailman vaarat, kuten valeuutiset, huijaukset ja tiedonkalastelu kohdistuvat kuitenkin useimmin aikuisiin, mikä heittää tutkimuksen ja koulutuksen tarvetta. Aikuisten medialukutaito näkyy kuitenkin selkeämmin viime vuosien tutkimuksissa; aikuisten medialukutaidon tilannetta on selvitetty viime aikoina muun muassa Suomessa ja Australiassa (Kanerva & Oksanen-Särelä, 2021; Notley, ym., 2021). Kysymys aikuisten medialukutaidon kehittämisestä on ollut esillä jo vuosia. Pääjärvi ja Palsa (2016, s. 204) mainitsevat halunsa ”pitää yllä kysymystä siitä, kuinka aikuiset huomioidaan mediakasvatussuunnitelmissa”, antaen ymmärtää että kysymys olisi ollut jo aiemmin pinnalla. Aikuisten mediakasvatuksen tutkimisen puute on nostettu tarkastelun kohteeksi jo yli viisitoista vuotta sitten: ”Aikuiskasvatuksen teoriassa ja tutkimuksessa näyttää olevan aikuisten mediakasvatuksen mentävä aukko” (Suoranta, 2006, s. 211).

Suomalaisen selvityksen tavoitteena oli kiinnittää huomio aikuisten medialukutaidon kehittämiseen sekä kuvata tämänhetkistä tilannetta aikuisten medialukutaidon edistämisessä (Kanerva & Oksanen-Särelä, 2021). Australian (Notley, ym., 2021) katsaus oli hyvin samankaltainen. Sitä, mitä aikuisilla tarkasti ottaen tarkoitetaan ei määritellä Suomen, eikä Australian medialukutaitokatsauksissa. Suomen katsauksesta on tulkittavissa, että aikuisilla voitaisiin tarkoittaa kaikkia täysi-ikäisiä, sillä katsauksessa mainitaan, että aikuisilla tarkoitetaan usein vain ikäihmisiä, jolloin nuoret aikuiset ja työikäiset jäävät määritelmän ulkopuolelle (Kanerva & Oksanen-Särelä, 2021). Tässä tutkielmassa olen nimenomaan kiinnostunut tutkimuksista, joiden kohteena ovat aikuiset. Jätän kuitenkin tässä tutkielmassa mahdollisuuksien mukaan tarkastelun ulkopuolelle aikuiset opiskelijat. Tämä ratkaisu perustuu siihen, että opiskelijat kuuluvat selkeästi formaalin koulutuksen maailmaan, jossa medialukutaidon opetus on oletettavasti täysin eri tavalla saavutettavissa kuin formaalin koulutuksen ulkopuolella.

Kanerva ja Oksanen-Särelä (2021) määrittelevät katsauksessa medialukutaidon käsitteen monimuotoisena, kattavana käsitteenä, johon liittyy monenlaista erilaista mediaosaamista. Kanervan ja Oksanen-Särelän (2021) mukaan media-

lukutaito voidaan nähdä ”kykynä saavuttaa, analysoida, arvioida ja tuottaa informaatiota eri tarkoituksiin”. Kanerva ja Oksanen-Särelä (2021) rinnastavat medialukutaidon käsitteeseen muun muassa digitaalisen lukutaidon ja informaatiolukutaidon käsitteet.

Kanerva ja Oksanen-Särelä (2021) tarkastelevat aikuisten medialukutaidon ”katvealueita”, teemoja, jotka jäävät vähemmälle huomiolle tai jopa huomiotta kokonaan. Tällaisia teemoja ovat muun muassa datan hallintaan ja turvallisuuteen liittyvät taidot, sekä kriittisen medialukutaidon osaaminen ja opettaminen (Kanerva & Oksanen-Särelä, 2021). Käsitteellisen ajattelun ja tulkinnan taidot, sekä luovan ilmaisun ja sisällöntuottamisen teemat ovat aikuisten kontekstissa uupuvia teemoja, samoin kuin vuorovaikutustaidot ja sosiaalisen median käyttäytyminen ja pelimaailma (Kanerva & Oksanen-Särelä, 2021).

Notley ja kollegat (2021) ovat selvittäneet aikuisten medialukutaidon tilannetta Australiassa. Australian tilanne vaikuttaa hyvinkin samanlaiselta kuin Suomen tilanne: aikuisten medialukutaidon opetus painottuu usein digilaitteiden käytön hallitsemiseen (Notley, ym. 2021). Notleyn ja kollegojen (2021) mukaan australialaiset aikuiset kokevat medialukutaidon merkittäväksi ja haluavat lastensa saavat medialukutaitoon liittyvää koulutusta, mutta kokevat usein omat taitonsa melko heikoiksi.

Pekkala (2016) huomauttaa että mediakasvatus on tarkoitettu kaikenikäisille, ja mainitsee eräänä keskeisenä ongelmana sen ettei kaikkia kohderyhmiä havaita tai tunnusteta. Aikuisten ja ikäihmisten mediakasvatus on jäänyt selkeästi lasten ja nuorten mediakasvatuksen jalkoihin (Pekkala, 2016). Aikuisten medialukutaito jää usein tutkimuksen, suunnitelmien ja käytännön osalta lasten ja nuorten medialukutaidon katveeseen (Palsa, 2021). Palsa (2021) korostaa näkökulmaa medialukutaidosta jokaisen kansalaisen elintärkeänä, välttämättömänä taitona, jonka edistäminen jää kuitenkin aikuisten osalta unholaan.

3 TUTKIELMAN TOTEUTUS

Toteutin tutkielmani systemaattisena kirjallisuuskatsauksena aikuisten digitaalista medialukutaitoa käsitteleviin tutkimuksiin marraskuun 2022 ja helmikuun 2023 välisenä ajanjaksona. Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen ja aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla pyrin vastaamaan yhteen tutkimuskysymyksen:

Miten medialukutaito määritellään aikuisten digitaalista medialukutaitoa käsittelevissä tutkimuksissa?

Kuvailen ensin luvussa 3.1 systemaattisen kirjallisuuskatsauksen vaiheita ja toteutumista tässä tutkielmassa. Sen jälkeen esittelen tutkimusaineistoa luvussa 3.2 ja lopulta luvussa 3.3 kuvailen aineistolähtöistä sisällönanalyysia, sen vaiheita ja toteutumista tutkielmassani.

3.1 Systemaattinen kirjallisuuskatsaus

Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä voidaan jakaa kolmeen tyyppiin: kuvai-leva kirjallisuuskatsaus, systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja meta-analyysi (Salminen, 2011). Tämän tutkielman aineisto kerättiin systemaattisella kirjallisuuskatsauksella. Petticrewin ja Robertsin (2008) mukaan systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tarkoitus on yleensä vastata tiettyyn kysymykseen tai testata tiettyä hypoteesia, kaiken aihepiiristä löytyvän tiedon tiivistämisen sijaan. Systemaattinen kirjallisuuskatsaus on erityisen toimiva metodi tilanteessa, jossa vastaus tiettyyn kysymykseen on epäselvä (Petticrew & Roberts, 2008). Medialukutaidon määritelmä on juuri tällainen kysymys – sen määritelmässä vaikuttaa olevan melko paljon vaihtelevuutta (ks. Potter, 2022) ja siksi menetelmä sopii hyvin tähän tutkielmaan.

Sovellan kirjallisuuskatsauksessani Finkin mallia (Fink, 2005; Salminen, 2011, s. 11 mukaan), jonka mukaan kirjallisuuskatsaus toteutetaan vaiheittain:

1. Tutkimuskysymyksen asettaminen

2. Tietokantojen valinta
3. Hakutermien valinta
4. Seulan asettaminen
5. Katsauksen suorittaminen
6. Synteesin tekeminen tuloksista

Ensimmäisessä vaiheessa asetetaan tutkimuskysymys, sitten valitaan tietokannat. Hain aineiston Tampereen yliopiston Andorista ja kansainvälisen kasvatustieteen tietokannasta ERIC:stä. Andor valikoitui sen laajuuden ja kattavuuden vuoksi ja ERIC nimenomaan kasvatustieteellisen suuntautumisensa vuoksi. Kolmannessa vaiheessa valitaan hakutermit, joista muodostetaan hakulauseke. Testihakujen avulla sopivaksi hiottu hakulauseke sekä hakutermit on kuvattu taulukossa 1.

TAULUKKO 1. Hakutermit ja hakulauseke

aikuiset, digitaalinen, medialukutaito, adult, digital, media literacy	(aikuis* AND digi* AND medialukutai*) OR (adult* AND digital* "media literacy")
---	--

Hakulausekkeessa on otettu huomioon suomen- ja englanninkieliset hakutermit, jotka on erotettu sulkeilla ja OR-toiminnolla. Suomen- ja englanninkieliset hakutermit on katkaistu asteriskilla (*), jotta taivutetut sanat hakutuloksissa tarttuisivat myös hakuun. Englanninkielinen termi "media literacy" on lainausmerkeissä, jotta se pysyisi kokonaisuena terminä haussa, rajaten pois tulokset, joissa mainitaan erillisinä termeinä "media" tai "literacy".

Seuraava vaihe kirjallisuuskatsauksen toteuttamisessa on seulan asettaminen. Finkin mallissa (Fink, 2005; Salminen, 2011, s. 11 mukaan) on eroteltu käytännön seulan ja metodologisen seulan asettaminen. Yhdistän nämä vaiheet tutkielmassani yleisesti seulan asettamiseksi. Tämän kirjallisuuskatsauksen seula muodostuu tutkimusten kielestä, julkaisuvuodesta, vertaisarviosta ja asiasisäl-

löstä. Asetin sisäänottokriteereiksi vaatimukset suomen tai englannin kielestä. Lisäksi tutkimusten täytyy olla vertaisarvioituja ja julkaistu vuosina 2018–2023. Asiasisältöön liittyviä olennaisia kriteerejä olivat tutkimuksen kohderyhmä, eli aikuiset ja aihe eli digitaalinen medialukutaito. Olen kiinnostunut aikuisista formaalin koulutuksen ulkopuolella, joten jätän aineistostani pois sellaiset tutkimukset, joissa käsitellään nimenomaan opiskelijoita tai esimerkiksi korkeakoulukontextia. On kuitenkin mahdollista, että muiden tutkimusten tutkittavien joukossa on opiskelijoita. Seuraavat vaiheet ovat katsauksen suorittaminen ja tulosten synte-
tisointi, joihin palaan tarkemmin luvuissa 3.2 ja 3.3.

3.2 Tutkielman aineisto

Finkin mallin (Fink, 2005; Salminen, 2011, s. 11 mukaan) toiseksi viimeinen vaihe on katsauksen suorittaminen. Suoritin kirjallisuuskatsauksen tammikuun ja helmikuun aikana vuonna 2023. Tietokantahaut tapahtuivat syöttämällä muodostettu hakulauseke tietokantojen hakukenttiin. Tämän jälkeen automaattisiin hakukriteereihin oli mahdollista syöttää haluttu aikaväli (2018–2023), kieli (suomi tai englantia), ja valinta vertaisarvioituista artikkeleista. Päädyin aikaväliin 2018–2023, sillä medialukutaidon ja digitaalisen maailman ollessa jatkuvassa muutoksessa, noin viiden vuoden aikaväli vaikutti sopivalta. Kielikriteereihin vaikutti oma kielitaitoni ja kriteeri vertaisarvioituista artikkeleista taas pyrkii takaamaan laadukkaan aineiston.

Automaattirajausten jälkeen jäljelle jäi yhteensä 259 artikkelia, joiden otsikot ja tiivistelmät kävin manuaalisesti läpi. Käydessäni artikkeleita manuaalisesti läpi tarkistin, että tutkimusten aihe vastaa asettamiani kriteerejä: tutkimuksen kohteena ovat aikuiset ja tutkimuksessa tutkitaan digitaalista medialukutaitoa. Tämän seulontakierroksen jälkeen jäljelle jäi 36 artikkelia, jotka luin kokonaisuudessaan läpi ja sain lopulta valikoitua tutkimukseen sopivat artikkelit, joita oli 9. Kirjallisuuskatsauksen haku- ja seulontaprosessi on kuvattu taulukossa 2.

TAULUKKO 2. Haku- ja seulontaprosessi

Tietokannat	Andor, ERIC
Hakulauseke	(aikuis* AND digi* AND medialukutai*) OR (adult* AND digital* "media literacy")
Tulokset hakulausekkeella ilman tarkentavia rajoituksia (n)	474
Vuosi	2018-2023
Kieli	suomi, englanti
Vertaisarvioitu artikkeli	kyllä
Seulonta vuosi, kieli, vertaisarvioitu artikkeli (n)	259
Seulonta otsikon, tiivistelmän ja tekstin silmäilyn perusteella (n)	36
Koko tekstin perusteella mukaan valikoituneet tutkimukset (n)	9

Tutkimusartikkelit olivat kaikki englanninkielisiä, kahdeksasta eri maasta ja kahdeksasta eri lehdestä. Neljä artikkelista oli laadullisia ja viisi määrällisiä. Artikkeleista yksi oli vuodelta 2019, yksi vuodelta 2020, kolme vuodelta 2021 ja neljä vuodelta 2022. Tutkimusartikkelien tiedot ja tunnisteet on kuvattu liitteessä 1.

3.3 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Finkin mallin (Fink, 2005; Salminen, 2011, s. 11 mukaan) mukainen systemaattisen kirjallisuuskatsauksen viimeinen vaihe on synteetin tekeminen, joka tapahtuu tässä tutkielmassa aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä tarkoitetaan analyysitapaa, jonka vaiheet voidaan eritellä kolmeen osaan (Miles & Huberman, 1994; Tuomi & Sarajärvi, 2018, mukaan): pelkistäminen, ryhmittely ja käsitteellistäminen. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi perustuu tutkijan tulkintoihin ja päätelmiin ja etenee yksilöllisesti aineiston edellytysten mukaisesti (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Ensimmäisenä tulee määritellä analyysiyksikkö, joka voi olla tutkimustehtävästä ja aineistosta riippuen esimerkiksi sana, lause tai tietynlainen ko-

konaisuus (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tässä tutkielmassa analyysiyksikkönä toimii medialukutaidon määritelmä, eli niin sanottu ajatuskokonaisuus, jonka pituus voi vaihdella muutamasta sanasta kokonaiseen kappaleeseen.

Ensimmäisessä vaiheessa, eli pelkistämisvaiheessa aineistosta poimitaan ainoastaan tutkimuksen kannalta olennaiset sisällöt (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Otteet aineistosta kirjataan ylös sellaisenaan ja niistä muodostetaan pelkistettyjä ilmauksia (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Poimittuani artikkeleista kaikki medialukutaidon käsitettä määrittelevät ja kuvailevat tekstit, lisäsin ne taulukkoon. Taulukon viereiseen sarakkeeseen muodostin alkuperäisestä tekstistä pelkistettyjä ja suomenmennettuja ilmauksia. Yhdestä alkuperäisilmauksesta muodostui usein monta pelkistettyä ilmausta. Taulukko 3 havainnollistaa pelkistämisprosessia.

TAULUKKO 3. Pelkistettyjen ilmausten muodostaminen

Tunniste	Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus
4	Media literacy, denoting the critical ability to assess information in mass media (Bawden, 2001), is intimately related to information literacy, and therefore, it is often considered a component of information literacy (McClure in Bawden, 2001).	Kriittinen kyky arvioida tietoa massamediassa [4] Läheinen käsite informaatiolukutaidon kanssa ja siten jopa osa informaatiolukutaitoa [4]

Seuraavaksi ryhmittelyvaiheessa ilmauksista etsitään samankaltaisuuksia, joiden perusteella ilmauksia voidaan jaotella luokkiin ja näin muodostaa alaluokkia (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Alaluokista taas voidaan muodostaa yläluokkia yhdistelemällä, ja jatkaa edelleen yhdistelyä, kunnes saavutetaan pääluokkia ja lopulta yhdistävä luokka (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Jaottelin aiemmin muodostamani pelkistetyt ilmaukset samankaltaisuuksien ja eroavaisuuksien perusteella alaluokkiin, joita muodostui 15. Sen jälkeen yhdistelin edelleen alaluokkia yläluokkiin, joita muodostui 5. Taulukko 4 havainnollistaa pää- ja alaluokkia tulosluvussa.

4 TULOKSET

Tässä luvussa kokoan aineistolähtöisen sisällönanalyysin tulokset. Taulukoinnin tulokseksi muodostui neljä pääluokkaa, jotka kuvaavat medialukutaidon käsitettä. Nämä pääluokat alaluokkineen näkyvät taulukossa 4.

TAULUKKO 4. Analyysissä muodostuneet luokat

Medialukutaito			
Kognitiiviset taidot	Käytännön taidot	Turvallisuus	Vaikutukset
Median, mediasisällön ja median välittämien viestien arvioiminen	Erilaisten mediasisältöjen, media- viestien ja tiedon saavuttaminen ja käyttäminen	Disinformaation tunnistaminen ja vastustaminen	Voimaannut- tava vaikutus
Mediasisällön ja median vä- littämien viestien suodatta- minen	Mediasisällön ja tiedon tuottaminen ja luominen	Kriittinen lähes- tymistapa medi- aan ja media- sisältöihin	Yhteiskunnal- linen vaikutus
Median, mediasisällön ja median välittämien viestien analysointi	Digitaaliset taidot	Suojaava vaiku- tus ja apuväline selviytymiseen	
Median, mediasisällön ja median välittämien viestien tulkinta			
Median, mediatyyppien, mediasisällön ja median vä- littämien viestien ymmärtä- minen			

Yläluokiksi muodostuivat Kognitiiviset taidot, Käytännön taidot, Turvallisuus, Vai- kutukset ja Epäselvyydet käsitteen määrittelyssä. En sisällyttänyt yläluokkia ohei- seen taulukkoon, sillä yläluokista päädyin vielä neljään pääluokkaan. Epäselvyy- det käsitteen määrittelyssä -luokan jättäminen pois pääluokista oli mielestäni pe-

rusteltua, sillä se ei varsinaisesti sovi yhdistävän luokan alle. Käsittelen määritelmän epäselvyyteen liittyvää luokkaa kuitenkin erikseen luvussa 4.2. Pääluokiksi, joita tässä luvussa käsittelen, muodostuivat siis Kognitiiviset taidot, Käytännön taidot, Turvallisuus ja Vaikutukset. Käsittelen luvussa 4.1 analyysin tuloksia tutkimuskysymyksen avulla.

4.1 Miten medialukutaito määritellään aikuisten digitaalista medialukutaitoa käsittelevissä tutkimuksissa?

Luokittelun tulokset tarjoavat hyvin vastauksia tutkimuskysymykseeni: Miten medialukutaito määritellään aikuisten digitaalista medialukutaitoa käsittelevissä tutkimuksissa? Pääluokat toimivat ikään kuin medialukutaidon määritelmän osa-alueina tai ulottuvuuksina. Tarkastelen tässä luvussa vastauksia tutkimuskysymykseen pääluokka kerrallaan.

4.1.1 Medialukutaitoon liittyvät kognitiiviset taidot

Ensimmäinen ja suurin pääluokka, joka aineiston luokittelussa muodostui, on kognitiiviset taidot. Pääluokka sisältää arviointiin, analysointiin, ymmärtämiseen ja tulkintaan liittyviä alaluokkia, joiden perusteella nimesin pääluokan kognitiiviseksi taidoiksi. Kognitiiviset prosessit ovat mielensisäiseen tiedonkäsittelyyn liittyviä toimintoja, kuten ajattelu, päätöksenteko ja ongelmanratkaisu (Taylor & Workman, 2021). Pääluokkaan sisältyi viisi alaluokkaa:

1. Median, mediasisällön ja median välittämien viestien arvioiminen
2. Median, mediasisällön ja median välittämien viestien suodattaminen
3. Median, mediasisällön ja median välittämien viestien analysointi
4. Median, mediasisällön ja median välittämien viestien tulkinta
5. Median, mediatyyppien, mediasisällön ja median välittämien viestien ymmärtäminen

Kognitiivisten taitojen pääluokka on kokonaisuudessaan melko laaja, ja suuri osa alaluokista lukeutui siihen. Alaluokkiin sisältyi vaihteleva määrä pelkistettyjä ilmauksia, taulukossa 5 on kuvattuna esimerkki eräästä alaluokasta ja siihen sisältyvistä pelkistetyistä ilmauksista. Taulukossa pelkistetyin ilmauksen pe-

rässä hakasulkeissa on sen artikkelin tunniste, josta pelkistetty ilmaus on peräisin. Mainitsen jatkossa tunnisteiden hakasulkeissa myös aineistositaattien yhteydessä.

TAULUKKO 5. Alaluokka ja siihen sisältyvät pelkistetyt ilmaukset

Viestien analysointi [1]	Median, mediasisällön ja median välittämien viestien analysointi
Merkityksen antaminen viesteille [1]	
Kyky analysoida tietoa tiettyihin tarkoituksiin [3]	
Kyky analysoida mediaviestejä [6]	
Kyky analysoida ja arvioida informaatiota nettissä ja arvioida lähteiden ja todisteiden luotettavuutta [7]	

Ensimmäinen kognitiivisten taitojen pääluokkaan sisältyvä alaluokka on *median, mediasisällön ja median välittämien viestien arvioiminen*. Tähän luokkaan sisältyy median ja mediasisällön arvioimiseen liittyviä otteita tutkimuksista, esimerkiksi: “Media literacy, denoting the critical ability to assess information in mass media” [4]. Viidessä eri artikkelissa oli arviointiin liittyviä mainintoja. Arviointi liitetään artikkeleissa muun muassa mediaan, median välittämiin viesteihin ja informaation todenmukaisuuteen sekä lähteiden luotettavuuteen. Arvioinnilla viitataan siis usein erilaisten sisältöjen, esimerkiksi uutisten tai sosiaalisen median julkaisujen, luotettavuuden ja todenmukaisuuden pohtimiseen.

Seuraava alaluokka *mediasisällön ja median välittämien viestien suodattaminen* sisältää ilmauksia kolmesta eri artikkelista, esimerkiksi: “media literacy empowers individuals by encouraging them to filter and reject unrealistic content” [1]. Ilmauksissa mainitaan lisäksi muun muassa skeptisyys, joka auttaa viestien hyväksymisessä tai hylkäämisessä, ja kyky tarkasti valikoida informaatiota mediasta. Kyvyn suodattaa mediasisältöjä ja viestejä voisi siis ajatella sisältävän taitoa vertailla ja tunnistaa oikeanlaista ja vääränlaista sisältöä ja sen perusteella suodattaa pois vääräläisen sisällön. Skeptisyys sisällön hyväksymisen ja hylkäämisen apuvälineenä on mielenkiintoinen maininta, joka on jokseenkin päällekkäinen

medialukutaidon määrittelyssä suosituksen aiheen, *kriittisyyden*, kanssa. Käsittelem kriittisyyttä tarkemmin luvussa 4.1.3.

Kolmas alaluokka, *median, mediasisällön ja median välittämien viestien analysointi*, sisältää ilmauksia, joissa mainitaan kyky analysoida mediaa ja sen sisältöjä, esimerkiksi: “ability to analyze and evaluate information encountered online, including judgment of information reliability or evaluation of sources and evidence” [7]. Median, mediasisältöjen ja viestien analysointiin viitataan neljässä eri artikkelissa. Artikkeleissa analysointi ilmenee usein kykyjen listauksissa, jolloin sitä ei sen tarkemmin avata. Analysointi ilmenee myös esimerkiksi arviointi - sanan kanssa yhdessä kuten yllä mainitsemissani esimerkissä. Analysointi ei kuitenkaan ole synonyymi arvioinnille. Analysoinnilla voidaan tarkoittaa tiedon erittelemistä osiin ja osien välisten suhteiden ymmärtämistä (Armstrong, 2001; Masanet, Taddeo & Tirocchi, 2020, s. 126 mukaan). Arvioinnilla taas voidaan tarkoittaa päätelmien tekemistä joidenkin tiettyjen suuntaviivojen perusteella (Armstrong, 2001; Masanet, Taddeo & Tirocchi, 2020, s. 126 mukaan). Analysointi vaikuttaisi viittaavan hieman tarkempaan jäsentelyyn ja arviointi taas kokonaisvaltaisemman arvion tekemiseen.

Neljäs alaluokka, *median, mediasisällön ja median välittämien viestien tulkinta*, sisältää tulkintaan liittyviä ilmauksia kolmesta eri artikkelista, esimerkiksi: “media literacy entails message interpretation” [1]. Tulkinnan voisi nähdä melko samankaltaisena esimerkiksi analysoinnin kanssa.

Viimeinen alaluokka, *median, mediatyyppien ja median välittämien viestien ymmärtäminen*, sisältää ilmauksia kuten esimerkiksi: “media literacy as “the ability to identify different types of media and understand the messages they’re sending” [8] Ilmaukset käsittelevät median, mediasisältöjen ja median välittämien viestien ymmärtämistä, joka voitaisiin nähdä joidenkin muiden alaluokkien, esimerkiksi tulkinnan tai analysoinnin, seurauksena.

4.1.2 Käytännön taidot medialukutaidossa

Toinen luokittelussa muodostunut pääluokka on Käytännön taidot, joka muodostuu kolmesta alaluokasta:

1. Erilaisten mediasisältöjen, mediaviestien ja tiedon saavuttaminen ja käyttäminen

2. Mediasisällön ja tiedon tuottaminen ja luominen
3. Digitaaliset taidot

Ensimmäisessä alaluokassa, *erilaisten mediasisältöjen, viestien ja tiedon saavuttaminen ja käyttäminen*, on ilmauksia, joissa mainitaan median ja sen sisältöjen sekä viestien saavuttaminen tai käyttäminen, esimerkiksi: ”media literacy involves the capacity of accessing, critically understanding, and engaging with the different media available ”[8]. Alaluokkaan sisältyy ilmauksia viidestä eri artikkelista. Ilmauksissa viitataan median, mediasisällön ja tiedon saavuttamiseen sekä käyttämiseen erilaisissa konteksteissa, tiettyihin tarkoituksiin. Voitaisiin ajatella, että saavuttaminen tarkoittaa sitä, että kykenee esimerkiksi löytämään digitaalisella laitteella mediaa ja mediasisältöä.

Toinen alaluokka, *mediasisällön tuottaminen ja luominen*, sisältää ilmauksia kolmesta artikkelista, esimerkiksi: ” hands-on experience bearing such values as creativity and practicality” [4]. Ilmauksissa mainitaan mediasisällön ja tiedon tuottaminen erilaisissa konteksteissa ja tiettyihin tarkoituksiin. Erilaisia konteksteja tai tiettyjä tarkoituksia ei sen kummemmin artikkeleissa avata. Kenties niillä voidaan viitata esimerkiksi kuva-, video-, tai tekstikonteksteihin ja vaikka omien tarpeiden mukaisiin tarkoituksiin, kuten vaikka työn puolesta tuotettaviin teksteihin. Voitaisiin ajatella, että tuottamisella tarkoitetaan neutraalimpaa tekemistä, kuin luomisella, jossa on luova ja kenties jopa taiteellinen sävy.

Viimeisessä alaluokassa, *digitaaliset taidot*, mainitaan digitaaliset taidot sekä digitaalinen lukutaito, esimerkiksi: ”Digital competence strongly overlaps with the concept of media literacy” [2]. Digitaalisiin taitoihin viitataan neljässä artikkelissa. Digitaalisilla taidoilla tarkoitetaan yleensä digitaalisten laitteiden käyttöön liittyvää osaamista, joka taas mahdollistaa pääsyn digitaaliseen mediaan.

4.1.3 Turvallisuus näkökulmana medialukutaitoon

Tässä luvussa käyn läpi kolmannen pääluokan sisällön alaluokkineen. Turvallisuus -pääluokka koostuu kolmesta alaluokasta:

1. Disinformaation tunnistaminen ja vastustaminen
2. Kriittinen lähestymistapa mediaan ja mediasisältöihin
3. Suojaava vaikutus ja apuväline selviytymiseen

Ensimmäinen alaluokka, *disinformaation tunnistaminen ja vastustaminen*, sisältää otteita kahdesta eri artikkelista, esimerkiksi: "media literacy can affect the extent to which people can interpret disinformation" [4]. Ilmauksissa mainitaan kyky tulkita disinformaatiota sekä valeuutisia. Kyky tunnistaa virheellistä informaatiota on melko vahvasti yhteydessä ensimmäisen pääluokan kognitiivisiin taitoihin, joita tunnistaminen vaatii.

Toinen alaluokka, *kriittinen lähestymistapa mediaan ja mediasisältöihin*, sisälsi otteita kuudesta artikkelista, esimerkiksi: "a wide range of critical knowledge and applied skills pertaining to both analog and digital media across disciplines" [3]. Kriittisyys, kriittinen ajattelu ja kriittinen lähestymistapa mediaan ja mediasisältöihin on kenties osin päällekkäinen joidenkin 4.1.1-luvussa mainittujen kognitiivisten taitojen kanssa, mutta se toimii mielestäni omana luokkana juuri kriittisyyden takia. Kriittisyys toimii osana turvallisuusnäkökulmaa sillä se viestittää ikään kuin varuillaan olemista, skeptisyyttä.

Kolmas alaluokka, *suojaava vaikutus ja apuväline selviytymisen apuväline*, sisältää otteita neljästä artikkelista, esimerkiksi: "a vital role in better surviving in a digital society" [9]. Ilmauksissa käsitellään medialukutaitoa suojaavana, puolustuskeinona sekä resilienssin muotona. Näkökulma medialukutaidosta puolustuskeinona voi viitata ainakin digitaalisen median ja yleisesti internetin vaaroihin, kuten valeuutisiin, huijausviesteihin tai muuhun virheelliseen informaatioon, jolta on syytä suojautua.

4.1.4 Medialukutaidon vaikutukset

Viimeinen pääluokka, vaikutukset, sisältää kaksi medialukutaidon vaikutuksia kuvaavaa alaluokkaa: voimaannuttava vaikutus ja yhteiskunnallinen vaikutus.

Ensimmäinen luokka, voimaannuttava vaikutus, sisältää voimaantumiseen liittyviä ilmauksia kolmesta eri artikkelista, esimerkiksi: "media literacy empowers people against unrealistic media images" [1]. Voimaantumisella voidaan tarkoittaa ihmisestä itsestään lähtevää sisäisen voiman tunnetta (Siitonen, 1999). Voimaantumisesta puhutaan artikkeleissa muun muassa yhteiskunnallisen osallistumisen kontekstissa. Voimaantumisen voisi käsittää esimerkiksi siten, että voimaantuessaan yksilö kokee itsensä osaavaksi ja kyvykkääksi ja rohkaistuu sen seurauksena toimintaan.

Toinen luokka, yhteiskunnallinen vaikutus, sisältää ilmauksia kolmesta eri artikkelista, esimerkiksi: "This position envisions an empowered citizen with the inner resources of political and democratic awareness facing the constructed reality by media beyond the passive reception of audience in the past" [3]. Yhteiskunnallisen vaikutuksen luokkaan lukeutuvissa ilmauksissa mainittiin muun muassa voimaantunut kansalaisuus, demokraattinen aktiivisuus, demokraattinen tietoisuus ja digitaalinen kansalaisuus.

4.2 Medialukutaidon määritelmän epäselvyys

Taulukointi tuotti 5 yläluokkaa, joista valitsin pääluokiksi vain neljä. Jätin viidennen pääluokan pois, sillä se käsitteli medialukutaidon käsitteen määrittelyn ongelmallisuutta, eikä siten mielestäni sopinut medialukutaidon ulottuvuuksien joukkoon. Käsittelen kuitenkin viidettä yläluokkaa tässä luvussa, sillä se kietoutuu selkeästi teoriaosuudessa nousseisiin ongelmiin käsitteen määrittelyssä ja siten tutkielman lähtökohtiin. Käsittelen tässä luvussa epäselvyydet käsittelyn määrittelyssä -luokkaa ja sen kahta alaluokkaa, käsitteen epäselvyyttä ja läheisiä käsitteitä.

Käsitteen epäselvyys -alaluokka koostui otteista viidestä eri artikkelista. Oteissa mainittiin käsitteen määrittelyn yhteydessä erimielisyydet määritelmästä: "There is no consensus on the definition of media literacy among academic scholars" [6].

Läheisten käsitteiden alaluokka sisälsi otteita, joissa medialukutaitoa verrattiin toisiin käsitteisiin, sille annettiin alakäsitteitä tai se asetettiin toisen käsitteen alakäsitteeksi: "Media literacy – – is intimately related to information literacy, and therefore, it is often considered a component of information literacy" [4].

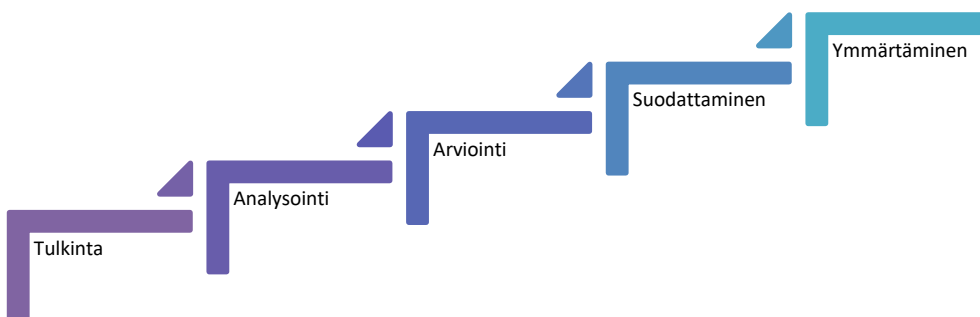
5 POHDINTA

Tässä luvussa pohdin ensin tuloksia luvussa 5.1, sitten tutkielman eettisyyttä ja luotettavuutta luvussa 5.2 ja lopuksi kokoon johtopäätökset luvussa 5.3.

5.1 Tulosten pohdinta

Kaiken kaikkiaan tulokset kokoavat eri määritelmistä yhteen medialukutaidon osa-alueita. Lisäksi tulokset erittelevät selkeästi näitä osa-alueita ja tarjoavat siten vastauksen tutkimuskysymykseen: Miten medialukutaito määritellään aikuisten digitaalista medialukutaitoa käsittelevissä tutkimuksissa? Tutkimusaineistosta nousi neljä medialukutaidon osa-alueita: kognitiiviset taidot, käytännön taidot, turvallisuus ja vaikutukset.

Kognitiivisten taitojen luokka kuvastaa niitä mielensisäisiä tiedonkäsittelyyn liittyviä taitoja, joita medialukutaito sisältää. Pääluokka sisältää viisi tärkeää taitoa, joita yhdistää niiden vaatima aivotyöskentely. Kognitiiviset taidot mahdollistavat medioiden ja mediasisältöjen perusteellisen käsittämisen arvioinnin, analysoinnin, tulkinnan, suodattamisen ja ymmärtämisen avulla. Taidot voitaisiin ajatella myös eräänlaisena jatkumona tai prosessina (Kuvio 1).

KUVIO 1. Medialukutaidon kognitiiviset taidot prosessina

Prosessin voisi ajatella lähtevän tulkinnasta tai käsityksestä, jonka pohjalta mediaa tai sisältöä ryhdytään analysoimaan ja arvioimaan. Analyysin ja arvion pohjalta tapahtuu suodattamista, jonka voisi tässä prosessissa käsittää median tai mediasisällön hylkäämisenä tai hyväksymisenä. Prosessin viimeisenä vaiheena voitaisiin nähdä median ja mediasisällön ymmärtäminen.

Käytännön taitojen pääluokka kuvastaa medialukutaitoon liittyvää käytännön toimintaa ja käytännön taitoja. Käytännön taidot toimivat kontrastina kognitiivisille taidoille, jotka eivät liity samalla tavalla käytännön toimintaan, vaan enemmänkin aivotyöskentelyyn. Käytännön taidot ovat kuitenkin tärkeitä, luoden ikään kuin pohjan kognitiivisille taidoille. Esimerkiksi käytännön taito, mediasisällön saavuttaminen, mahdollistaa tilanteen kognitiivisten taitojen käyttämiselle.

Turvallisuus-pääluokka tarkastelee medialukutaitoa turvallisuuden näkökulmasta. Turvallisuuteen liittyvät näkökulmat edistävät yksilön turvallista navigointia mediassa. Kriittinen suhtautuminen auttaa yksilöä välttämään haitallista sisältöä mediassa. Turvallisuus on erityisen tärkeä ulottuvuus, joka voitaisiin nähdä niin medialukutaidon oppimisen motiivina kuin tavoitteenakin.

Vaikutukset-pääluokan kuvaamat medialukutaidon vaikutukset ovat myönteisiä ja ne kietoutuvat myös jokseenkin toisiinsa. Yhteiskunnallisen vaikutuksen luokka liittyy voimaannuttavan vaikutuksen luokkaan muun muassa siten, että voimaantumisten ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen käsitteet näyttäytyvät aineistossa käsi kädessä useamman kerran. Medialukutaito vaikuttaa edistävän aktiivista kansalaisuutta ja yhteiskunnallista osallistumista. Esiin nousi myös medialukutaidon suuri merkitys nyky-yhteiskunnassa selviytymisessä. Tällä saatetaan viitata esimerkiksi digitaaliseen osaamiseen, joka on kriittisen tärkeää, koska monet palvelut nykyään pääosin tai lähes kokonaan digitaalisessa muodossa: esimerkiksi pankkiasiointi, terveystiedot ja Kelan kanssa asiointi. Kanerva ja Oksanen-Särelä (2021, s. 17) kuvaavat medialukutaitoa juuri taitona, joka mahdollistaa ”täysipainoisen osallistumisen yhteiskuntaan” ja palveluiden saavuttamisen.

Medialukutaidon osa-alueiden lisäksi aineistosta nousi viittauksia medialukutaidon määritelmän epäselvyydestä. Kuten luvussa 2 totesin aiemman tutkimuksen perusteella, määritelmästä on erimielisyyksiä tutkijoiden kesken. Wyuckens ja kumppanit (2022) selittävät erimielisyyden ongelmaa vaikeudella

kategorisoida eri käsitteiden kattamia ominaisuuksia sekä yksittäisten käsitteiden monimuotoisuudella. Ratkaisuna Wyuckens ja kollegat (2022) esittävät käsitteiden tarkemman määrittelyn ja päällekkäisyyden selvittämisen.

Nimenomaan aikuisten medialukutaito korostuu tuloksissa erityisesti turvallisuuden ja vaikutusten pääluokissa. Aikuiskonteksti näkyy muun muassa Vaikutukset -pääluokan yhteiskunnallisissa vaikutuksissa. Muun muassa yhteiskunnalliset vaikutukset liittyvät nimenomaan aikuisiin, esimerkiksi yhteiskunnallinen osallistuminen, palveluiden tavoitettavuus ja demokratian turvaaminen. Turvallisuus koskettaa jokseenkin enemmän myös aikuisia, ja turvallisuus on aikuisten vastuulla. Leen (2018) mukaan internetin käyttäjiin, yleisemmin aikuisiin, kohdistuu kyberrikollisuutta muun muassa tiedonkalastelun ja muiden huijausten muodoissa. Medialukutaito voi auttaa välttämään tällaisten rikosten uhriksi joutumista (Lee, 2018). Turvallisuus -luokassa korostuu myös digitaalisuus, juuri esimerkiksi kyberturvallisuutena.

Pääluokkien sisällöt ovat osittain päällekkäisiä, esimerkiksi Turvallisuus -luokan voisi yhdistää osaksi Vaikutukset -luokkaa. Turvallisuuteen liittyvät aiheet voisi nähdä medialukutaidon vaikutuksina, mutta toisaalta turvallisuuteen liittyy taitoja, joita ei välttämättä ole mielekästä luokitella vaikutus -luokkaan. Päällekkäisyyttä löytyy myös esimerkiksi turvallisuus -luokan kriittisyydestä, joka voisi sopia myös kognitiivisten taitojen luokkaan.

Potterin (2013; Palsa, 2016, s. 40–41, mukaan) listaus medialukutaidon määritelmiä yhdistävistä piirteistä, jonka mainitsin kokonaisuudessaan luvussa 2, yhdistyy osin tämän tutkielman tuloksiin: ”4) medialukutaidon tarkoituksena on negatiivisilta vaikutuksilta suojautumisen lisäksi voimauttaa ihmisiä hyödyntämään mediaa omien tavoitteiden saavuttamiseen – – 6) medialukutaito on moniulotteinen ja 7) medialukutaidon kehittyminen edellyttää muutakin kuin pelkäämistään tiedon saantia tai sen hankintaa.” Kuten Potterin listaus, myös tutkielman tulokset viittaavat medialukutaitoon sekä suojautumisen mahdollistajana että voimaannuttavana tekijänä. Medialukutaidon moniulotteisuus ilmenee tutkielman tuloksissa neljänä pääluokkana, jotka käsittelevät erilaisia ulottuvuuksia. Lisäksi tulokset viittaavat kattaviin kognitiivisiin taitoihin, joita medialukutaito sisältää. Tästä voidaan päätellä, että medialukutaidon kehittyminen edellyttää enemmän kuin tiedon hankintaa.

Tulokset ovat myös osittain yhtenäiset niin sanotun Aspenin määritelmän kanssa, jonka mukaan medialukutaito voidaan jakaa neljään osioon: saavutettavuus, analyysi, arviointi ja tuottaminen (Tyner, 1998, s. 118–120; Kupiainen & Sintonen, 2009, s. 91, mukaan). Aspenin määritelmän saavutettavuus ja tuottaminen yhdistyvät käytännön taitojen luokkaan, johon sisältyy muun muassa median saavuttaminen. Aspenin määritelmän analyysi ja arviointi taas ovat selkeästi yhtenäisiä kognitiivisten taitojen luokan arvioinnin ja analysoinnin kanssa.

5.2 Tutkielman luotettavuus ja eettisyys

Tutkielman luotettavuutta ja eettisyyttä voidaan pohtia ainakin tutkielman toteutukseen liittyvien seikkojen sekä tulosten kannalta.

Systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen liittyy joitain pohtimisen arvoisia rajoitteita. On mahdollista, että hakulausekkeen ulkopuolelle olisi jäänyt tutkielman aineistoksi sopivia artikkeleita. Esimerkiksi ”media literacy” tarkalleen tässä muodossa saattaisi joissain tapauksissa rajata ulkopuolelle artikkelin, jossa esiintyy medialukutaidon käsite erilaisessa muodossa, kuten ”media and digital literacy” tai ”media literacies”. Lisäksi aineistonkeruun vaiheessa, jossa kävin mahdollisia artikkeleita tiivistelmän ja otsikon perusteella läpi, on mahdollista, että ulkopuolelle olisi jäänyt artikkeleita. Esimerkiksi sellainen artikkeli, jossa ei mainita medialukutaitoa otsikossa tai tiivistelmässä, mutta se esiintyykin olennaisena teemana tekstissä, olisi saattanut jäädä huomaamatta. Eräs luotettavuuteen vaikuttava tekijä on myös tietokannat, joita tutkielman resurssien ollessa vähäiset on ainoastaan kaksi. Suurempi määrä tietokantoja olisi voinut edistää edelleen tutkielman tulosten luotettavuutta. Analyysivaiheessa kaikki alkuperäisilmaukset vaativat suomennusta pelkistämisen vaiheessa, joten on olemassa mahdollisuus ymmärrysvirheisiin käännöksissä. Tutkielman analyysi kokonaisuudessaan perustuu omiin tulkintoihini, mikä voi vaikuttaa tutkielman luotettavuuteen.

Yhtenäistä määritelmää medialukutaidolle ei ole, kun tutkijat muodostavat omia käsitteitään lisäämällä ja poistamalla ideoita (Potter, 2010). Tämä vaikuttaa ehkä synteisiin siten, että kun aineiston määrä on pieni, erilaiset asiat voisivat korostua suuremmalla aineistomäärällä. Tulosten luotettavuuteen saattaa vaikut-

taa myös se, että joillain luokilla voi olla paljonkin enemmän painoarvoa kuin toisilla; esimerkiksi, jokin luokka on mainittu kuudessa artikkelissa verrattuna luokkaan, joka on mainittu vain kahdessa.

Tutkielma on tehty hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen. Tutkielmaan ei liity esimerkiksi tutkittaviin liittyviä eettisiä kysymyksiä, sillä tutkielman aineisto koostuu muista tutkimuksista.

5.3 Johtopäätökset

Kaiken kaikkiaan medialukutaidon määritelmän epäselvyydet ja erimielisyydet nousivat esiin myös tässä kirjallisuuskatsauksessa. Kuitenkin tulokset ehdottavat medialukutaidolle neljää selkeää ulottuvuutta: kognitiiviset taidot, käytännön taidot, turvallisuus ja vaikutukset. Jatkotutkimusta olisi mielekästä tehdä eroavaisuuksista medialukutaidon määritelmässä lapsia ja aikuisia käsittelevissä tutkimuksissa.

LÄHTEET

Kirjallisuuskatsauksessa käytetyt artikkelit on merkitty asteriskilla.

- *Ahadzadeh, A. S., Wu, S. L., Ong, F. S., Deng, R. & Lee, K.-F. (2022). A Moderated Mediation Model of Perceived Effect of Fitspiration Images on Self: The Influence of Media Literacy and BMI. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(5077), 1–18.
<https://doi.org/10.3390/ijerph19095077>
- Bulger, M. E. (2012). Measuring media literacy in a national context: Challenges of definition, method and implementation. *Medjiske studie Media studies*, 3(6), 83–104.
- *Carenzio, A., Ferrari, S. & Rasi, P. Older People's Media Repertoires, Digital Competences and Media Literacies: A Case Study from Italy. *Education Sciences*, 11(584), 1–15. <https://doi.org/10.3390/educsci11100584>.
- *Choi, J. R., Straubhaar, J., Skouras, M., Park, S., Santillana, M. & Strover, S. (2021). Techno-Capital: Theorizing Media and Information Literacy through Information Technology Capabilities. *New Media & Society*, 23(7), 1989–2011. DOI: 10.1177/1461444820925800
- *Guath, M. & Nygren, T. (2022). Civic Online Reasoning Among Adults: An Empirical Evaluation of a Prescriptive Theory and Its Correlates. *Frontiers in Education*, 7(721731), 1–14. DOI: 10.3389/educ.2022.721731
- *Guess, A. M., Lerner, M., Lyons, B., Montgomery, J. M., Nyhan, B., Reifler, J. & Sircar, N. (2020). A Digital Media Literacy Intervention Increases Discernment between Mainstream and False News in the United States and India. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 117(27), 15536–15545. <https://doi.org/10.1073/pnas.1920498117>.
- Hobbs, R. (2011). The State of Media Literacy: A Response to Potter. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 55(3), 419–430.
<https://doi.org/10.1080/08838151.2011.597594>

- Kanerva, A. & Oksanen-Särelä, K. (2021). *Aikuisten medialukutaidon edistämisen hyvät käytännöt ja kehittämistarpeet. Loppuraportti*. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin julkaisuja.
<https://medialukutaitosuomessa.fi/aikuistenmedialukutaito.pdf>
- Kupiainen, R. & Schofield, D. (2020). Nordic Perspectives on the history and Future of Media Education. Teoksessa D. Frau-Meigs, S. Kotilainen, M. Pathak-Shelat, M. Hoechsmann, & S. R. Poyntz (toim.), *The Handbook of Media Education Research* (1. painos, s. 259–265). John Wiley & Sons, Incorporated. <https://doi.org/10.1002/9781119166900>
- Kupiainen, R. & Sintonen, S. (2009). *Medialukutaidot, osallisuus, mediakasvatus* (1. painos). Palmenia.
- *Lantela, P. (2019). "So, Tell Me What Kind of a Thing It Really Is"—Finnish Older Adults Making Sense of Home Technology. *The Journal of Media Literacy Education*, 11(2), 146–166. <https://doi.org/10.23860/JMLE-2019-11-2-8>.
- Lee, N. M. (2018). Fake News, Phishing, and Fraud: A Call for Research on Digital Media Literacy Education beyond the Classroom. *Communication Education*, 67(4), 460–466.
<https://doi.org/10.1080/03634523.2018.1503313>.
- Lindgren, J., Mokka, R., Neuvonen, A. & Toponen, A. (2019). *Digitalisaatio. Murroksen koko kuva*. Tammi.
- Masanet, M.-J., Taddeo, G. & Tirocchi, S. (2020). Teoksessa D. Frau-Meigs, S. Kotilainen, M. Pathak-Shelat, M. Hoechsmann, & S. R. Poyntz (toim.), *The Handbook of Media Education Research* (1. painos, s. 115–130). John Wiley & Sons, Incorporated. <https://doi.org/10.1002/9781119166900>
- *Moore, R. C. & Hancock, J. T. (2022). A Digital Media Literacy Intervention for Older Adults Improves Resilience to Fake News. *Scientific Reports*, 12(6008), 1–9. <https://doi.org/10.1038/s41598-022-08437-0>.
- Notley, T., Chambers, S., Park, S. & Dezuanni, M. (2021). *Adult Media Literacy in Australia: Attitudes, Experiences and Needs*. Western Sydney University. Queensland University of Technology and University of Canberra.
- *Oliveira, A. F., Brites, M. J. & Cerqueira, C. (2022). *Intergenerational Perspectives on Media and Fake News During Covid-19: Results From*

- Online Intergenerational Focus Groups. *Media and Communication*, 10(4), 277–288. <https://doi.org/10.17645/mac.v10i4.5712>.
- Palsa, L. (2016). Käsitteellisestä hajanaisuudesta medialukutaitojen moninaisuuteen. Teoksessa L. Pekkala, S. Salomaa & S. Spišák (toim.), *Monimuotoinen Mediakasvatus* (s. 36–53). Kansallinen audiovisuaalinen instituutti.
- Palsa, L. (2021). Valoa mediakasvatuksen katveeseen. Teoksessa A. Kanerva & K. Oksanen-Säreä, Aikuisten medialukutaidon edistämisen hyvät käytännöt ja kehittämistarpeet. Loppuraportti. <https://medialukutaitosuomessa.fi/aikuistenmedialukutaito.pdf>
- Pekkala, L. (2016). Esipuhe. Teoksessa L. Pekkala, S. Salomaa & S. Spišák (toim.), *Monimuotoinen Mediakasvatus*, (s. 8–15). Kansallinen audiovisuaalinen instituutti.
- Petticrew, M., & Roberts, H. (2008). *Systematic reviews in the social sciences: a practical guide* (1. painos). Blackwell Publishing. <https://doi.org/10.1002/9780470754887>
- Potter, W. J. (2010). The State of Media Literacy. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 54(4), 675–696. <https://doi.org/10.1080/08838151.2011.521462>
- Potter, W. J. (2013). Review of Literature on Media Literacy. *Sociology Compass*, 7(6), 417–435. <https://doi.org/10.1111/soc4.12041>
- Potter, W. J. (2022). Analysis of definitions of media literacy. *Journal of Media Literacy Education*, 14(2), 27–43. <https://doi.org/10.23860/JMLE-2022-14-2-3>
- Pääjärvi, S. & Palsa, L. (2016). Entäs aikuiset? – Katsaus medialukutaidon edistämiseen digitalisoituvassa Suomessa. *Aikuiskasvatus*, 2015(3), 199–207.
- Rivinen, S. (2020). Media education for older people – views of stakeholders. *Educational Gerontology*, 46(4), 195–206. <https://doi.org/10.1080/03601277.2020.1725307>
- Rasi, P., Vuojärvi, H. & Rivinen, S. (2021). Promoting Media Literacy Among Older People: A Systematic Review. *Adult Education Quarterly*, 71(1), s. 37–54. <https://doi-org.libproxy.tuni.fi/10.1177/0741713620923755>

- Salminen, A. (2011). Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopisto.
- Siitonen, J. (1999). Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua [Väitöskirja]. Oulun yliopisto.
- *Song, Y., Qian, C. & Pickard, S. (2021). Age-Related Digital Divide during the COVID-19 Pandemic in China. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 18(11285), 1-13.
<https://doi.org/10.3390/ijerph182111285>.
- Suoranta, J. (2006). Aikuisten mediatajun jäljillä. *Aikuiskasvatus*, 26(3), 211–220. <https://doi.org/10.33336/aik.93696>
- Taylor, S., & Workman, L. (2021). *Cognitive psychology : the basics* (1. painos). Routledge.
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (1. painos). Tammi.
- Wuyckens, G., Landry, N. & Fastrez, P. (2022). Untangling media literacy, information literacy, and digital literacy: A systematic meta-review of core concepts in media education. *Journal of Media Literacy Education*, 14(1), 168–182. <https://doi.org/10.23860/JMLE-2022-14-1-12>

LIITTEET

Liite 1: Tutkielman aineisto

Kirjoittajat	Otsikko	Julkaisupaikka	Vuosi	Maa	Aihe	Tunniste
Ahadzadeh, A. S., Wu, S. L., Ong, F. S., Deng, R. & Lee, K.-F.	A Moderated Mediation Model of Perceived Effect of Fitspiration Images on Self: The Influence of Media Literacy and BMI	International Journal of Environmental Research and Public Health	2022	Malesia	Hallintakäsityksen ja "fitspiration" - Instagrampäivitysten välinen suhde ja medialukutaito niiden mediaattorina	1
Carenzio, A., Ferrari, S. & Rasi, P.	Older People's Media Repertoires, Digital Competences and Media Literacies: A Case Study from Italy	Education Sciences	2021	Italia	Ikäihmisten digitaaliset taidot ja medialukutaito	2
Choi, J. R., Straubhaar, J., Skouras, M., Park, S., Santillana, M. & Strover, S.	Techno-Capital: Theorizing Media and Information Literacy through Information Technology Capabilities	New Media & Society	2021	USA	Aikuisten digitaalinen medialukutaito, "teknologinen pääoma" (techno-capital)	3
Guath, M. & Nygren, T.	Civic Online Reasoning Among Adults: An Empirical Evaluation of a Prescriptive Theory and Its Correlates	Frontiers in Education	2022	Ruotsi	Aikuisten digitaalinen medialukutaito	4
Guess, A. M., Lerner, M., Lyons, B., Montgomery, J. M., Nyhan, B., Reifler, J. & Sircar, N.	A Digital Media Literacy Intervention Increases Discernment between Mainstream and False News in the United States and India	Proceedings of the National Academy of Sciences	2020	USA, Intia	Digitaalisen medialukutaitointervention vaikutukset aikuisten kykyyn tulkita uutisten luotettavuutta	5
Lantela, P.	"So, Tell Me What Kind of a Thing It Really Is"—Finnish Older Adults Making Sense of	The Journal of Media Literacy Education	2019	Suomi	Ikäihmisten digitaalinen medialukutaito kodin teknologian kontekstissa	6

	Home Technology					
Moore, R. C. & Hancock, J. T.	A Digital Media Literacy Intervention for Older Adults Improves Resilience to Fake News	Scientific Reports	2022	USA	Digitaalisen medialukutaitointervention vaikutukset ikäihmisten kykyyn tulkita uutisten luotettavuutta	7
Oliveira, A. F., Brites, M. J. & Cerqueira, C.	Intergenerational Perspectives on Media and Fake News During Covid-19: Results From Online Intergenerational Focus Groups	Media and Communication	2022	Portugal	Sukupolvien väliset erot digitaalisessa medialukutaidossa	8
Song, Y., Qian, C. & Pickard, S	Age-Related Digital Divide during the COVID-19 Pandemic in China	International Journal of Environmental Research and Public Health	2021	Kiina	Ikään liittyvä digitaalinen jakauma koronapandemian kontekstissa	9